

Незванична пречишћена верзија

На основу члана 5. став 3. и члана 7. став 4. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС”, број 73/19) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ О УСЛОВИМА И КРИТЕРИЈУМИМА УСКЛАЂЕНОСТИ ДРЖАВНЕ ПОМОЋИ У ОБЛИКУ НАКНАДЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ УСЛУГА ОД ОПШТЕГ ЕКОНОМСКОГ ИНТЕРЕСА

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овом уредбом ближе се уређују услови и критеријуми усклађености државне помоћи за обављање услуга од општег економског интереса.

Примена

Члан 2.

Одредбе ове уредбе примењују се на државну помоћ која се додељује у облику накнаде за обављање услуга од општег економског интереса (у даљем тексту: накнада) учеснику на тржишту коме је поверено обављање такве услуге.

Одредбе ове уредбе не примењују се на накнаду учеснику на тржишту коме је поверена обавеза обављања услуге јавног железничког и друмског превоза и у области јавних медијских сервиса.

Услуга од општег економског интереса је економска делатност која у редовним тржишним условима не може да се пружи у неопходном обиму, квалитету или континуитету који задовољава општи друштвени интерес, без учешћа државе.

Услуга из става 3. овог члана подразумева и обављање делатности од општег интереса у смислу закона којим се уређују јавна предузећа и други облици организовања који обављају делатност од општег интереса.

Одредбе ове уредбе не примењују се на накнаду учеснику на тржишту у тешкоћама у смислу прописа о контроли државне помоћи.

Изрази употребљени у овој уредби имају значење одређено законом и подзаконским актима којима се уређује контрола државне помоћи.

Усклађена накнада

Члан 3.

Накнада је усклађена са правилима о додели државне помоћи ако испуњава све услове и критеријуме из ове уредбе.

II. КРИТЕРИЈУМИ УСКЛАЂЕНОСТИ НАКНАДЕ

Транспарентност

Члан 4.

Давалац је дужан да на својој интернет страници или на други транспарентни начин објављује податке и информације о повереној услузи, и то:

1) о спроведеним јавним консултацијама или на други начин прикупљеним подацима и информацијама о заинтересованости корисника и пружаоца услуге, изузев у случају доделе увек усклађене накнаде,

2) садржај и трајање обавезе пружања услуге,

3) о учеснику на тржишту и географском подручју на којем ће се услуга обављати,

4) годишњи износ накнаде која се додељује учеснику на тржишту.

У случају увек усклађене државне помоћи из члана 16. став 1. тачка 1) ове уредбе, која се додељује учеснику на тржишту који поред поверене услуге обавља и друге делатности, давалац је дужан да на својој интернет страници или на други транспарентан начин објављује податке и информације о:

1) садржају акта о поверавању, и

2) годишњем износу накнаде која се додељује учеснику на тржишту.

III. УСЛОВИ УСКЛАЂЕНОСТИ НАКНАДЕ

Поверавање обављања услуге од општег економског интереса

Члан 5.

Накнада учеснику на тржишту усклађена је, у смислу члана 3. ове уредбе, ако је том учеснику на тржишту, одговарајућим актом (у даљем тексту: акт о поверавању), поверена обавеза обављања одређене јасно дефинисане услуге.

Обавезни елементи акта о поверавању су:

1) назив учесника на тржишту (корисника) којем је поверена обавеза обављања услуге, као и географско подручје на којем ће се услуга обављати,

2) садржај и период трајања обавезе пружања услуге за коју се накнада додељује,

3) садржај искључивих или посебних права која се додељују учеснику на тржишту,

4) опис начина и параметара за обрачун, праћење и контролу накнаде,

5) начин на који давалац државне помоћи спречава доделу прекомерне накнаде.

Период трајања обавезе пружања поверене услуге мора бити оправдан у складу са објективним критеријумима, као што је потребан период амортизације основних средстава неопходних за обављање поверене услуге.

Пре поверавања обављања услуге давалац може да спроведе јавне консултације или на други начин да прикупи информације о заинтересованости корисника и пружаоца те услуге.

Израчунавање висине накнаде

Члан 6.

Висина накнаде одређује се на основу трошкова неопходних за обављање поверене услуге, разумне добити и прихода који се остварује обављањем поверене услуге.

Висина накнаде из става 1. овог члана одређује се:

- 1) на основу очекиваних трошкова и прихода, или
- 2) на основу стварно насталих трошкова и остварених прихода.

Ако се за обављање поверене услуге додељују и подстицаји за повећање ефикасности из члана 12. ове уредбе висина накнаде утврђује се на основу очекиваних трошкова и прихода и стварно насталих трошкова и остварених прихода.

Ако поверену услугу обавља више учесника на тржишту, за све њих користи се исти начин обрачуна накнаде.

Обрачун накнаде на основу очекиваних трошкова и прихода

Члан 7.

Очекивани трошкови и приходи морају бити засновани на веродостојним и јасним параметрима у датим економским условима, а ако је неопходно процену могу дати независни стручњаци или регулаторни органи.

Спецификација очекиваних трошкова и прихода наводи се у акту о поверавању, као и извор података на основу којих је извршена процена (нпр. јавни извори, трошкови пружања дате услуге у претходном периоду, трошкови конкурената, пословни план и др.).

При процени трошкова мора да се узме у обзир и очекивано повећање ефикасности у пружању услуге током периода трајања обавезе пружања услуге.

Нето трошак обављања поверене услуге је неопходан трошак или трошак који се очекује да ће бити неопходан за обављање поверене услуге и израчунава се методом нето избегнутих трошкова, а када то није могуће, методом алокације трошкова.

Методе за израчунавање нето трошка код увек усклађене државне помоћи из члана 16. ове уредбе могу се применити алтернативно.

Метода нето избегнутих трошкова

Члан 8.

Нето трошак поверене услуге обрачунат методом нето избегнутих трошкова представља разлику између трошкова (расхода) који су настали као последица извршавања поверене обавезе и трошкова или добити које би одређени учесник на тржишту остварио да није имао ту обавезу.

Примена методе нето избегнутих трошкова обухвата процену трошкова које учесник на тржишту не би имао и прихода које не би остварио да не обавља поверену услугу, као и користи (укључујући и нематеријалне користи) које остварује ако има обавезу пружања поверене услуге.

Метода алокације трошкова и обрачун трошкова поверене услуге

Члан 9.

Нето трошак поверене услуге обрачунат методом алокације трошкова представља разлику између трошкова (расхода) и прихода насталих као последица извршавања поверене услуге, на начин како су предвиђени и процењени у акту о поверавању.

Трошкови обављања поверене услуге су сви трошкови настали обављањем те услуге и обрачунавају се на основу општеприхваћених рачуноводствених начела, и то:

- 1) ако се целокупна делатност учесника на тржишту односи искључиво на пружање поверене услуге, узимају се у обзир сви трошкови;

2) ако учесник на тржишту, поред поверене услуге, обавља и друге делатности, узимају се у обзир трошкови повезани са пружањем поверене услуге, као и одговарајући удео у трошковима који су заједнички за поверену услугу и друге делатности.

Трошкови повезани са улагањем, нарочито у инфраструктуру, могу се узети у обзир ако су таква улагања неопходна за извршење обавезе пружања поверене услуге.

Удео у заједничким трошковима може се обрачунати:

- 1) на основу тржишне цене употребе ресурса,
- 2) на основу процењеног нивоа разумне добити коју учесник на тржишту оправдано очекује да ће остварити од обављања других делатности које не представљају поверене услуге ако нису познате тржишне цене употребе ресурса или
- 3) на други начин којим се омогућава израчунавање удела у заједничким трошковима.

Разумна добит из става 3. овог члана процењује се унапред на основу очекиване, а не на основу остварене добити да се не би укинули подстицаји за повећање ефикасности учеснику на тржишту који осим поверених услуга обавља и друге делатности.

Приход од обављања поверене услуге

Члан 10.

Приход од обављања поверене услуге је целокупан приход који је настао обављањем те услуге, који обухвата и накнаду без обзира да ли она представља државну помоћ или не.

Ако учесник на тржишту обавља и делатности за које су му додељена искључива или посебна права, приход од обављања поверене услуге обухвата и износ добити која се остварује захваљујући тим правима.

Добит из става 2. овог члана представља износ изнад разумне добити, која мора бити утврђена унапред узимајући у обзир ризик или одсуство ризика и подстицаје за ефикасност које додељује давалац државне помоћи.

Ако учесник на тржишту, осим поверене делатности од општег економског интереса, обавља и друге економске делатности које су повезане преко исте инфраструктуре, давалац државне помоћи може обавезати тог учесника на тржишту да добит коју остварује из тих других делатности, у целости или делимично, прерасподели за финансирање обављања поверене услуге.

Накнада за обављање поверене услуге не може се користити за финансирање трошкова обављања других делатности.

Разумна добит

Члан 11.

Разумна добит представља стопу приноса на капитал која би била прихватљива типичном учеснику на тржишту када доноси одлуку о прихватању обавезе пружања одређене услуге, приликом чега узима у обзир и ниво ризика који зависи од врсте услуге и сектора коме припада и начина израчунавања накнаде.

Стопа приноса на капитал из става 1. овог члана представља интерну стопу приноса (IRR) која се остварује на уложени капитал током трајања пројекта, односно на новчане токове током трајања акта о поверавању.

Изузетно од става 2. овог члана, као показатељ разумне добити могу се користити и друге стопе приноса, као што су просечна стопа приноса на сопствени капитал (ROE), принос на имовину (ROA) или принос од продаје (ROS).

Просечна стопа приноса на сопствени капитал представља однос зараде пре одбитка камата и пореза (ЕБИТ) и сопственог капитала у датој години.

Просечна годишња стопа приноса на сопствени капитал се обрачунава за период трајања акта о поверавању применом дисконтне стопе која се одређује помоћу референтне стопе у складу са прописима о контроли државне помоћи или трошка капитала учесника на тржишту.

Давалац државне помоћи мора да достави Комисији за контролу државне помоћи доказ да пројектована добит не прелази добит коју би очекивао типичан учесник на тржишту приликом доношења одлуке о прихватању обавезе пружања одређене услуге (на пример, достављањем података о добити која је остварена обављањем сличних услуга по тржишним условима), без обзира на начин обрачуна.

Стопа приноса на капитал која не премашује релевантну заменску стопу (swap rate) увећану за 100 базних поена је увек разумна добит.

Заменска стопа из става 7. овог члана је стопа чија доспелост и валута одговара трајању и валути акта о поверавању.

У случају када обављање поверене услуге подразумева значајни комерцијални или уговорни ризик (нпр. зато што накнада има облик фиксног паушалног износа који покрива очекиване нето трошкове и разумну добит, а учесник на тржишту послује у конкурентном окружењу), разумна добит не сме прећи ниво који одговара стопи приноса на капитал која је сразмерна нивоу ризика.

Стопа приноса на капитал из става 9. овог члана се одређује на основу стопе приноса на капитал која се остварује обављањем сличних услуга које су поверене у складу са тржишним принципима (нпр. спровођењем поступка јавне набавке), а када то није могуће и када је оправдано, може се користити и други начин одређивања те стопе.

У случају када обављање поверене услуге не подразумева значајни комерцијални или уговорни ризик (нпр. из разлога што се нето трошкови настали пружањем поверене услуге надокнађују накнадно у целини), разумна добит не сме прећи ниво из става б. овог члана.

Одређивање накнаде на начин из става 10. овог члана не обезбеђује подстицаје за ефикасност за пружаоца услуге и стога се искључиво примењује у случају када давалац може да оправда да није изводљиво или примерено да обавеза пружања услуге подразумева и подстицаје за повећање ефикасности.

Подстицаји за повећање ефикасности

Члан 12.

Накнада може садржати подстицаје за повећање ефикасности који се додељују ради повећања ефикасности и квалитета пружања додељене услуге током периода на који је услуга поверена, а који садрже фиксни износ или износ условљен нивоом постигнуте ефикасности.

Висина подстицаја одређена у фиксном износу представља унапред одређен фиксни део накнаде за предвиђено и очекивано повећање ефикасности пружања поверене услуге током периода на који је поверена.

Висина подстицаја условљена нивоом постигнуте ефикасности утврђује се у односу на постигнуте циљеве одређене у акту о поверавању.

Учеснику на тржишту који не оствари циљеве из става 3. овог члана накнада се умањује, а у супротном накнада се може увећати.

Начин одређивања висине подстицаја, ниво постигнуте ефикасности и начин обрачуна накнаде, као и умањења и увећања накнаде одређује се у акту о поверавању.

Подстицаји за повећања нивоа ефикасности пружања услуга заснивају се на објективним и мерљивим критеријумима и транспарентној процени коју спроводи лице независно од пружаоца услуге.

Повећање ефикасности пружања услуге не сме довести до умањења квалитета те услуге и одступања од одговарајућих стандарда у складу са законом.

Обавеза вођења одвојених рачуна

Члан 13.

Учесник на тржишту који поред поверене услуге обавља и друге делатности укључујући и друге поверене услуге које нису у међусобној вези, дужан је да води одвојене рачуне за сваку делатност појединачно у складу са прописима о рачуноводству и ревизији, да би се имао јасан увид да нема прекомерне накнаде за сваку од поверених услуга појединачно и преливања на друге делатности.

Одвојени рачуни из става 1. овог члана треба да прикажу на јасан и недвосмислен начин развојене трошкове и приходе у вези са обављањем поверене услуге у односу на трошкове и приходе у вези са обављањем друге делатности.

Контрола прекомерне накнаде

Члан 14.

Накнада за обављање поверене услуге која је већа од износа утврђеног у складу са чланом 6. ове уредбе, представља прекомерну накнаду, односно неусклађену државну помоћ.

Добит остварена у вишем износу од разумне која је резултат постигнутог већег нивоа ефикасности од очекиваног, у складу са актом о поверавању, не представља прекомерну добит.

Давалац државне помоћи у облику накнаде за пружање поверене услуге дужан је да:

1) води рачуна о томе да износ накнаде није већи од износа утврђеног у складу са чланом 6. ове уредбе (прекомерна накнада) и на захтев Комисије за контролу државне помоћи достави доказе о томе, и

2) врши проверу најмање сваке две године током трајања и након истека акта о поверавању да ли је додељена прекомерна накнада.

Ако се унапред одређује фиксни део накнаде за подстицање ефикасности из члана 12. ове уредбе давалац државне помоћи унапред проверава да ли је накнада прекомерна тако што утврђује да ли је предвиђена добит разумна.

Корисник државне помоћи дужан је да врати прекомерну накнаду.

Нарушавање конкуренције

Члан 15.

Давалац је дужан да предложи мере обезбеђења заштите конкуренције (нпр. мере понашања) и о томе пружи доказе Комисији за контролу државне помоћи ако:

1) период трајања акта о поверавању неоправдано дуго траје (нпр. дуже од времена потребног за амортизацију основних средстава) или обухвата непотребне задатке које пружалац услуге мора да обавља,

2) је поверено обављање услуге на тржишту на коме се већ обављају сличне услуге или се очекује да ће се у скоријој будућности обављати без потребе за поверавањем такве услуге,

3) поверавање услуге обухвата и доделу искључивих или посебних права која озбиљно нарушавају конкуренцију на тржишту, нпр. као што је омогућавање предности учеснику на тржишту која не може правилно да се процени и израчуна у складу са чланом 5. ове уредбе,

4) накнада омогућава стварање или коришћење инфраструктуре која не може да се дуплира чиме се затвара тржиште за друге учеснике,

5) је поверена услуга могла да се обавља на тржишни начин.

У случају из става 1. тачка 3) овог члана давалац накнаде може да захтева од корисника да приступ инфраструктури буде омогућен конкурентима на отворен и недискриминаторан начин.

Увек усклађена државна помоћ

Члан 16.

Државна помоћ која се додељује у облику накнаде за обављање поверене услуге од општег економског интереса је увек усклађена и не пријављује се Комисији за контролу државне помоћи ако је услуга поверена на период од највише десет година и ако:

1) годишњи или просечни годишњи износ накнаде не прелази 15 милиона евра у номиналној вредности или динарској противвредности, по средњем званичном курсу Народне банке Србије, у свим секторима осим у сектору саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре, или

2) се додељује за пружање услуга обавезне здравствене и социјалне заштите, као и за пратеће активности (нпр. код истраживања), или

3) се додељује за услуге управљања аеродромом чији просечни годишњи промет путника у току две финансијске године које претходе години у којој је услуга поверена не прелази 200.000 путника, односно пристаништем чији просечни годишњи промет путника у истом периоду не прелази 300.000 путника.

Изузетно од става 1. овог члана када је за потребе обављања услуге неопходно извршити значајно улагање у средства која се амортизују период поверавања може бити дужи од десет година.

Поред услова из овог члана увек усклађена државна помоћ мора да испуни и услове из чл. 2-15. ове уредбе.

Ако износ прекомерне накнаде из члана 14. став 1. ове уредбе не прелази 10% износа просечне годишње накнаде, прекомерна накнада може да се пренесе за следећу годину, при чему се износ накнаде за ту годину умањује за износ те прекомерне накнаде.

Давалац државне помоћи дужан је да током целог периода трајања обавезе обављања поверене услуге и најмање десет година од завршетка тог периода, води евиденцију, чува податке и документа о томе и да Комисији за контролу државне помоћи, на њен захтев, доставе све податке и документа.

Извештавање и вођење евиденције

Члан 17.

Давалац државне помоћи дужан је да, сваке друге године, током трајања периода акта о поверавању, Комисији за контролу државне помоћи достави извештај о усклађености државне помоћи у смислу члана 3. ове уредбе, који садржи:

1) опис услуге, начина обрачуна накнаде и начина контроле прекомерне накнаде и сл,

2) укупан износ додељене накнаде,

3) податке о поднетим иницијативама за покретање поступка накнадне контроле додељене накнаде,

4) остале релевантне податке и информације.

Извештај из става 1. овог члана објављује се на интернет страници Комисије за контролу државне помоћи, осим за државну помоћ из члана 16. ове уредбе.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 18.

Поступци који до дана ступања на снагу ове уредбе нису окончани окончаће се по одредбама прописа који је био на снази до дана ступања на снагу ове уредбе.

Ако после почетка примене ове уредбе решење Комисије за контролу државне помоћи донето у складу са ставом 1. овог члана буде поништено или укинато, поновни поступак спроводи се по одредбама ове уредбе.

Члан 19.

Даном ступања на снагу ове уредбе престају да важе члан 3. став 1. тачка 4а и чл. 97а - 97г Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС”, бр. 13/10, 100/11, 91/12, 37/12, 37/13, 97/13, 119/14, 23/21-др. прописи и 62/21-др. прописи).

Члан 20.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, осим одредбе члана 2. став 2. ове уредбе која почиње да се примењује даном почетка примене прописа који уређују услове и критеријуме усклађености државне помоћи која се додељује у облику накнаде учеснику на тржишту коме је поверена обавеза обављања услуге јавног железничког и друмског превоза и у области јавних медијских сервиса.

05 Број: 110-9652/2021-1

У Београду, 21. октобра 2021. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић, с.р.